

УДК 81-115[811.111+161.2]

ТОПОНІМІКА НІМЕЦЬКИХ КОЛОНІЙ У ПІВДЕННІЙ БЕССАРАБІЇ (1814/1940): ЛІНГВОКУЛЬТУРОЛОГІЯ ОЙКОНІМІВ

Головіна Н. Б.

Ізмаїльський державний гуманітарний університет

Статтю присвячено дослідженню лексичних одиниць з функцією найменування німецьких поселень на території Бессарабської області, особливостей їх виникнення та розвитку під впливом лінгвістичних та екстралінгвістичних чинників, а також вивченню специфіки структури та семантики слів-топонімів, їх взаємозв'язку з національно-культурними традиціями євангелістів-лютеран.

Ключові слова: *топонім, ойконім, структура, семантика, внутрішня форма, мовний чинник.*

Статья посвящена исследованию лексических единиц с функцией наименования немецких поселений на территории Бессарабской области в период начала-середины XIX века, особенностей их возникновения и развития под влиянием лингвистических и экстралингвистических факторов, а также изучению специфики структуры и семантики слов-топонимов, их взаимосвязи с национально-культурными традициями евангелистов-лютеран.

Ключевые слова: *топоним, ойконим, структура, семантика, внутренняя форма, языковой фактор.*

This article is dedicated to the study of lexical units with the function of the nomination of the German settlements in Bessarabia region, especially their origin and development under the influence of linguistic and extralinguistic factors, as well as studying the specific structure and semantics of words, names, their relationship with the evangelical Lutherans' national cultural traditions.

Key words: *toponym, oikonym, structure, semantics, the inner form, the language factor.*

Постановка проблеми у загальному вигляді та її зв'язок із важливими науковими завданнями. Топоніміка німецьких колоній у Південній Бессарабії безпосередньо змикається з назвою *Бессарабія*, що, як засвідчують сучасні наукові джерела, бере свій початок від прізвища володаря Валахії князя Мірчі Бесараба, якому в XIV-XV ст. належали Лівобережні долини Середнього та Нижнього Дунаю та значна частина Карпатського гірського масиву. Заради дослідницької справедливості та з поваги до наших німецьких колег-етимологів, вважаємо за потрібне викласти їх наукову думку про те, що "назва *Бессарабія* має народну етимологію та походить від географічної області *Бессія*, на території якої в давні часи проживали бессійські племена та печеніги, що купували в господарів Молдови – куман, невірних арабів. Отже, сучасна назва *Бессарабія* виникла в результаті поєднання двох назв *Бессія* та *Арабія*. Наприкінці XIV століття, коли на південні території уздовж річок Дунай, Прут, Дністр та берегів Чорного моря прийшли кримські татари, вони дали їм назву *Буджак*, що означає "кут, сторона, край, кінець" [5, с. 32]. Пізніше, в історичних документах XV-XVII ст., топонім *Бессарабія* використовується на позначення південної області Бессарабської губернії, розташованої в межиріччі Нижнього Дністра та Дунаю, куди на початку XIX ст. російський імператор Олександр I запросив на поселення іноземних колоністів.

Будь-яке слово, що містить поняття "колонія", тяжіє до негативно маркованого через приховані структурно-семантичні компоненти його внутрішньої форми: "поневолення", "пригнічення", "зневага" тощо. "Натомість значення слова *колонія* у зв'язку з процесом заселення Південної Бессарабії німцями з Королівства Вюртемберг та Герцогства Варшавського (1814/1940), слід розглядати в протилежному напрямку" [3, с. 21].

Головним чином, це пов'язано з багатьма привілеями, отриманими німецькими переселенцями в обмін на державне доручення "перетворити дикі плодючі бессарабські чорноземи в едемські сади" [13, с. 22], у зв'язку з яким постає завдання з розвитку в Південній Бессарабії садівництва, шовківництва та виноградарства. Найбільш привабливими серед гарантованих російських привілеїв для німецьких емігрантів були: звільнення на 10 років від подушних та земельних податків, свобода віросповідання, звільнення чоловіків від рекрутської служби та військової повинності, отримання права на користування 60-ма десятинами землі, безпроцентні держані кредити в сумі 300 царських рублів та ін. [9, с. 3-4]. Окрім того, його позитивну семантику підтримує значення "допомога в розвитку" [3, с. 22], що ґрунтується на "фізіократичному", тобто "якісному" принципі, визначеними в "Правилах прийому колоністів" другого періоду колонізації (1808-1811), коли були засновані католицька Кучурганська та лютерансько-католицька Бережанська група поселень. "Правила веліли приймати на поселення родини з певним капіталом, пристойної поведінки та корисних для держави людей: вправних землеробів, садівників, виноградарів, тваринників, особливо, хто має досвід з розведення нових порід овець, отже, добрих господарів" [4, с. 27].

Сьогодні, коли з тих часів минуло вже майже 200 років, наша розвідка є однією з перших спроб, присвячених лінгвокультурології німецьких ойконімів як специфічних одиниць топонімії Південної Бессарабії.

Мета статті полягає у вивченні походження, структури та семантики лексичних одиниць з функцією найменування німецьких поселень на території Бессарабської області, а також національно-мовної специфіки їх внутрішньої форми.

Матеріалом дослідження є авторська добірка слів лексико-семантичної групи "назва поселення не міського типу", отримана з історичних картографічних та літературних довідок, державно-адміністративних документів, а також у результаті вивчення свідочств колишніх мешканців бессарабських німецьких колоній – евангелістів-лютеран швабської діалектної групи.

Виклад основного матеріалу дослідження. Як свідчать географічні, статистичні та етнографічні джерела, топоніміка німецьких колоній представляє собою динамічну систему, в якій, залежно від певного періоду її формування та розвитку, під впливом державно-адміністративних, соціально-політичних та історичних чинників, відбувається мовне "перезавантаження" його одиниць – ойконімів, тобто власних імен, які використовуються для позначення географічних об'єктів – населених пунктів будь-якого типу.

Топонімічним джерелом ойконімії німецьких колоній на першому етапі їх становлення виступають цифрові номери вільних земельних ділянок (напр., 1, 2, 3 і т.д.), призначених для їх подальшого заселення іноземними громадянами. З появою перших переселенських груп, формальна облікова індексація територій Південної Бессарабії закріплюється за тим чи іншим німецьким селищем як його первісна назва, напр., рос. *Село №1* / нім. *Erste Kolonie*, *Село №6* / *Sechste Kolonie* та ін. Семантичними компонентами зазначених слів виступають "населений пункт не міського типу, жителі якого займаються переважно обробкою землі", "велике сільське селище", "поселення іноземців", "сукупність осіб якої-небудь національності, що проживають разом у іншій країні" тощо.

За нашими спостереженнями, семантика числівникових ойконімів пов'язана виключно з локальним значенням, тому не може служити певним мовним орієнтиром для визначення часового періоду заснування тієї чи іншої німецької колонії в Бессарабській губернії, або певної послідовності, щодо їх появи на її території. Так, наприклад, перша німецька колонія

рос. *Тарутино* (1814) була розміщена в земельному секторі під №3. На першій ж ділянці згодом розмістилася колонія рос. *Бородино* (*Село №1*), яку, по праву, називають другою бессарабською колонією німців. Другу вільну земельну ділянку в 1816 році зайняла колонія *Красна* (*Село №2*). Серед інших фактів, які підтверджують відсутність темпорального компонента в семантиці числівникових ойконімів, слід назвати, наприклад, колонії рос. *Сарата* з попередньою назвою *Село №15* (1822), *Париж – Село №10* (1816) та *Альт-Постталь – Село №16* (1816).

До середини 50-х років XIX ст. загальна кількість перших німецьких колоній, що отримали відповідні числівникові назви, за реєстраційним номером місця їх розташування на півдні Бессарабії, досягла 25. Окрім вище зазначених, це колонії: нім. *Klöstitz* / рос. *Клястица* (*Село №4*), *Kulm* / *Кульм* (*Село №5*), *Wittenberg* / *Виттенберг* (*Село №6*), *Beresino* / *Березино* (*Село №7*), *Leipzig* / *Лейпциг* (*Село №8*), *Alt-Elft* / *Альт-Эльфм* (*Село №9*), *Arzis* / *Арциз* (*Село №11*), *Peterwunsch* / *Петервунш* (*Село №12*), *Teplitz* / *Теплиц* (*Село №13*), *Katzbach* / *Кацбах* (*Село №14*), *Neu-Arzis* / *Ной-Арциз* (*Село №17*), *Neu-Elft* / *Ной-Эльфм* (*Село №18*), *Gnadental* / *Гнаденталь* (*Село №19*), *Lichtental* / *Лихтенталь* (*Село №20*), *Dennewitz* / *Денневиц* (*Село №21*), *Friedenstal* / *Фриденсталь* (*Село №22*), *Plozk* / *Плоцк* (*Село №23*), *Hoffnungstal* / *Гофнунгсталь* (*Село №24*), *Friedrichsdorf* / *Фридрихсдорф* (*Село №25*) [1, с. 182; 12, с. 4-6]. В історії бессарабських німців вони отримали назву "материнські колонії" (*Mutterkolonien*), а їх мешканців стали згодом називати "перше покоління" (*Generation I*). На початку 1859 року кількість німецьких колоністів становила в Бессарабії 20 050 осіб [13, с. 11-12] та близько 93 000 восени 1940 року, коли вони, за пактом Гітлера-Сталіна, підписаного в Москві 23 серпня 1939 року, залишили територію Радянського Союзу [12, с. 14].

Якщо говорити про кількість ойконімів бессарабських німецьких поселень, то їх виявляється значно більше, ніж самих поселень, оскільки серед слів зазначеної номінативної групи спостерігаємо багато неофіційних назв, що закріплювались за певною німецькою колонією в результаті активного вживання новосельцями свого власного найменування, або попередньої "місцевої" назви території, або найменування, отриманого німецькою колонією в різні періоди її становлення та розвитку під впливом різних чинників, зокрема у зв'язку зі зміною російської, румунської та радянської влади. Так, у довіднику В. Д. Дизендорфа "Немецкие населенные пункты в Российской империи" (2006), назву рос. *Чилигидер* супроводжує топонімічний рядок слів-ойконімів: *Челегидер* (1862), *Фридрихсфельд* (1884); *Каиари – Кошари*, *Старые Кошари* (1918), *Шенфельд*, *Мангейм* (1924), *Краснополь* (1943); *Фершампенуаз 1-й – Село № 9* (1827), *Альт-Фершампенуаз* (1835) – *Alt-Fere-Champenoise*, *Старый Шампонос*, *Альт-Эльфм* (1859) – *Alt-Elft*, *Михаэльсрум* (1870) – *Michaelsruhmt*, *Садовое* (1905). Роками активного процесу перейменувань німецьких поселень слід вважати період 1810-1830 років, коли, за імператорським наказом, їм присвоювались назви на честь славних перемог російської армії в боях з наполеонівськими військами. Так, серед ойконімів німецьких поселень того часу з'являються назви іншомовного походження, серед яких: *Бородино*, *Красна*, *Тарутино*, *Клястиц*, *Березино*, *Кацбах*, *Кульм*, *Денневиц*, *Арциз* (*Brienne*), *Фершампенуаз I* (*Alt-Elft*, *Michaelsruhmt*), *Фершампенуаз II* (*Neu-Elft*), *Париж* (*Alexsüsswert*), також колонії *Малоярославец I* та *Малоярославец II* з попередніми німецькими назвами *Wittenberg*, *Borschtal*, *Alt-Possttal*, походження яких ми розглянемо більш детально.

Від початку свого заснування на заході Південної Бессарабії в червні 1815 р. колонія *Виттенберг* (*Село №6*) носила німецькомовну назву *Württemberg*. Ойконім має антропонімічне джерело від прізвища відомого роду Вюртембергів – господарів королівства на півдні Німецької імперії (поч. XIX ст.), звідки в Бессарабію протягом 1814-1816 рр. переселилися лютерани-евангелісти – 140 родин землеробів та кустарів [12, с. 28]. Отже, головним номінативним мотивом, що спонукав переселенців дати селищу назву *Württemberg*, виявляється територіально-генетичний чинник, який спостерігаємо також у інших випадках найменування колоній на честь рідних місць їх мешканців. Топонімічними найменуваннями-дублерами, що вказують

на географічну батьківщину німецьких колоністів, є, напр.: *Leipzig, Hamburg, Mannsburg, Straßburg, Kulm, Rohrbach*.

Незважаючи на активне вживання назви *Württemberg* з боку переселенців, до адміністративного списку офіційних назв потрапляє російськомовний ойконім *Bimmenberg*. Цілком можливо, що він пов'язаний з колишньою назвою королівства – *Wirtemberg* (прип. від *Wirdeberg*, далі від кельс. *Wirodunum*), адже, за звучанням, частково з нею співпадає. Утім, слід також зауважити, що ойконім *Bimmenberg* може бути результатом фонетичного спотворення звукової форми слова, коренева морфема якого містить нетипову для російської мови фонему /y/, що спричиняє вокалізацію сусіднього приголосного [r], завдяки чому сприйнята на слух назва *Württemberg*, отримує нове формальне вираження та фіксується російськими державними урядовцями в його розмовному варіанті *Bimmenberg*.

Цілком можливо, що фонетичний шлях засвоєння іншомовної назви має певне відношення також до колонії *Alt-Posttal*. Нащадки першого покоління бессарабських німців стверджують, "що спочатку її називали *Borschtal*, по імені болгарина, який орендував західні землі Буджака, де потім розмістилася колонія вюртембергських переселенців" [4, с. 33]. Отже, в результаті мовленнєвої інтерпретації німцями незнайомого для них слова-антропоніма, відбувається мовний процес асиміляції приголосних [b] – [p] на початку слова *Borschtal* – *Posttal* та унормування буквосполучення <sch> – <st> за правилами німецької орфографії. Натомість існує також інша версія походження назви, згідно з якою назва *Alt-Posttal* бере свій початок від старої пошти (*alte Post*). "Колись через долину проходив поштовий шлях з окружного центру Аккерман до міста Ізмаїл, розташованого на лівому березі річки Дунай. Там, де колоністи побудували в 1905 році свою лютеранську кірху, була колись стара пошта" [7, с. 46]. У такому випадку ми можемо говорити про субстантивізацію базового словосполучення та його формально-функціональне перевтілення в топонімічну назву шляхом приєднання до твірної основи відапелятивного суфікса -tal (від *Tal* "долина"), який вказує на особливості ландшафту території селища. Дефісний префікс назви виконує розрізнявальну функцію та завдяки її внутрішній формі зберігає інформацію, що стосується періоду заснування колонії по відношенню до материнської. Зазначимо, що прикладів напівпрефіксально-суфіксальних ойконімів з темпоральною або локальною семантикою серед назв німецьких бессарабських колоній ми зустрічаємо чимало: *Neu-Paris, Neu-Friedental, Neu-Elft, Neu-Brienne, Neu-Mathildendorf, Neu-Fere-Champenoise, Alt-Elft, Alt-Arztis, Klein-Hoffnungstal, Klein-Neudorf* та ін. У свою чергу, це дає нам можливість говорити про мовну специфіку збереження історико-культурної інформації в географічній назві.

У зв'язку з колонією *Bimmenberg* слід згадати німецький ойконім *Mariensfeld*, який представляє собою відантропонімічне напівсуфіксальне утворення, семантику якого мотивує компонент -feld (від *Feld* "поле") з функцією апелятива територіального об'єкта – вільної земельної ділянки. Щодо внутрішньої форми слова, то вона виявляється порівняно з формальною стороною топонімічної назви, набагато складнішою, оскільки її ядерним компонентом виступає священне ім'я Марії, що спостерігається більш ніж у 200 топонімічних назвах на території Німеччини, зокрема в декількох назвах німецьких селищ у Бессарабії (*Mariental, Mariensfeld, Marienheim*). Варто відзначити, що незважаючи на певні релігійні протиріччя, образ Божої Матері посідає в історії людства, одне з почесних місць, адже, як засвідчує народна німецька мудрість, *Maria hat viele Gesichter, jedoch nur ein Mutterherz* (букв., Марія має багато облич, та все ж лише одне серце). Аналіз богословської літератури та фольклорних джерел дає нам можливість зробити висновок про те, що використання німецькими переселенцями культового імені в географічних назвах своїх нових поселень, є результатом їх підвищеного емоційного стану, пов'язаного з деяким "довгоочікуваним дивом", викликаного як чуттєвим сприйняттям нового оточення, так і внутрішнім сподіванням на усе найкраще на землі їх "другої Батьківщини" (*zweites Vaterland*).

Зазначимо, що незважаючи на відсутність прямих фактів про причини вибору назви *Marienfeld* для колонії в центральній-західній частині Південної Бессарабії (також для поселень *Mariental*, *Marienheim* на її північно-східних землях), та деякі зауваження з боку сучасних науковців про випадковий характер культової топонімізації німецьких поселень, ми, заручившись підтримкою пастора німецької лютеранської церкви Андреа Хамбурга та президента Спільноти бессарабських німців О. В. Юнгмайстера, додержуємося думки про те, що цей процес є не лише невідповідним, натомість має глибокі релігійні коріння, що проростають на ґрунті багатовікової історії людства та вербалізуються в слові-топонімі. Спостерігаючи за навколишнім оточенням, німці-переселенці, підсвідомо використовували для втілення своїх задумів образи НАДІЇ, МИЛОСЕРДЯ, МИРУ, СВІТЛА, РАДОСТІ, ЛЮБОВІ, ДОБРА, ЩАСТЯ, БАГАТСТВА, своєрідно поєднуючи їх з географічними особливостями території, на якій вони оселилися разом зі своїми багатодітними родинами. На цей зв'язок вказують німецькі ойконіми з твірними основами *Hoffnung-* (*Hoffnungsfeld*, *Hoffnungstal*, *Hoffnungsdorf*), *Gnade-* (*Gnadental*, *Gnadensfeld*, *Gnadenheim*, *Gnadensfeld*), *Frieden-* (*Friedental*, *Friedensfeld*, *Friedental*, *Neu-Friedental*), *Licht-* (*Lichtental*), *Freude-* (*Freudental*), *Liebe-* (*Liebfeld*, *Großliebental*), *Gut-* (*Gutheim*), *Glück-* (*Glückental*), *Korn-* (*Kornental*). Буквальний переклад зазначених слів (пор., напр., *Gutheim* – Дім Добра / Добрий Дім, *Großliebental* – Долина Великої Любові), дозволяє нам віднести їх до розряду стилістично маркованих одиниць з поетизованим компонентом-епітетом, який мотивує значення похідного двокомпонентного утворення.

Окремі публікації про бессарабські німецькі колонії в Бессарабії на сторінках журналу "Heimat-Kalender" уможливають ретроспективний аналіз внутрішньої форми деяких назв, зокрема ойконімів *Glückental* та *Friedental* (Село №13). Походження назви *Glückental* (1929) – Долина Щастя / Щаслива Долина пов'язане з румунським періодом в історії Південної Бессарабії, коли нова влада придбала 1299 га земельних угідь, для біглих німців, які через вороже ставлення до них з боку росіян під час Першої світової війни та Радянської революції покинули свої домівки й протягом кількох років змушені були ховатися у своїх знайомих, друзів, подекуди в земляних ямах та кам'яних нішах. "Коли ж вони знову отримали землю та право її обробляти, кожен відчував велику радість, а всі разом – справжнє щастя, що наповнювало широку квітучу долину, де розмістилося нове німецьке село, яке люди стали називати *Glückental*" [10, с. 24]. З огляду на зазначене, можна стверджувати, що ядерними семантичними компонентами внутрішньої форми ойконіма *Glückental* виступають поняття 'воля', 'свобода', 'незалежність', 'благо', 'удача', які природно викликають в людині радісний стан повного задоволення, тобто щастя. Отже, вибір слова *Glück-*, як твірної основи ойконіма, зумовлюють денотативно-сигніфікативний, конотативний та структурний компоненти його значення, кожен з яких в складі ойконіма виконує конкретну функцію: перший і другий – ідентифікують його серед інших понять, які визначають психологічний стан людини, конотативний – верифікує його в клас меліоративних понять на основі чуттєвого досвіду мовної спільноти, тоді як структурний – окреслює його словотворчі потенції.

Складною з погляду переплетення мовного та позамовного чинників, виявляється також внутрішня форма ойконіма *Friedental* (1834). За свідченнями нащадків першого покоління, колонію заснували переселенці з різних областей, провінцій та територій Німеччини, які самостійно створювали під час своєї подорожі в Бессарабію переселенські групи з числа охочих поселитися на нових землях, та за власний кошт вирушали в дорогу через Польщу. З огляду на те, що незнайомі один одному люди протягом майже трьох місяців мали жити в складних природних та побутових умовах, як одна велика сім'я, дуже важливими були мирні стосунки між окремими людьми, родинами та групами родин, серед яких були як бідні переселенці, які йшли пішки "з посохом в руці" (*mit Stab in der Hand*), так і багаті, які вирушали в дорогу разом зі своїм майном на підводах та возах, мали з собою харчі, воду, теплий одяг тощо [8, с. 37-39;

9, с. 5-6]. Отже, як бачимо, народження майбутньої назви відбувається задовго до заснування самого поселення, та проходить певну перевірку на її відповідність соціальному мікроклімату в групах німецьких переселенців-добровольців.

Зі швидким зростанням кількості німецьких родин у новозбудованих селищах постає необхідність у подальшій розбудові територій, в тому числі тих, які були вже колись заселені іншими народами (болгарами, татарами, турками та ін.). Більшість з них уже мали свої назви, що залишилися від їх попередніх мешканців. Так, назва одного з німецьких селищ, заснованого в 1816 році, *Parapara*, містить згадку про колишні турецькі помешкання в дельті Дунаю, господарями яких були переважно державні службовці Османської Імперії. Поряд з виконанням свого головного завдання з охорони дунайського кордону від проникнення чужоземців, вони займалися також збиранням податків та миту з населення прилеглих територій. За переказами німців-колоністів, "ці турки були дуже багатими людьми, оскільки перекладали в свої власні кишені багато з тих грошей, які вони збирали з простих людей. Тому, а також у зв'язку з вигуками турецькою "Para!", "Para!", що лунали звідусіль, де з'являлися настирливі службовці, їх позаочі стали називати жартівливим "para, para", тобто "багато грошей, грошей" [11, с. 108] (слово *para* в турецькій мові означає "гроші, валюта"). З часом відапелятивний ойконім *Parapara* "прижився" серед місцевих та немісцевих жителів, які активно використовували його як назву турецького села, потім, з 1816 р. – німецького, засновниками якого були сини колоністів селищ *Hoffnungsfeld*, *Gnadental*, *Neu-Arztis* та *Neu-Elft*. Селище *Parapara* разом з двома іншими – *Pomasan* та *Friedrichsdorf*, географічно утворювали на самому півдні сучасної Одеської області трикутник, усередині якого розташовувались селища молдаван, росіян, українців та липован (*Галелешти*, *Карачіка*, *Карамахмет* та ін.). Завдяки своїй винятковій наполегливості, використанню прогресивних способів обробки землі, працьовиті німці досить швидко розвивали свої ділянки та купували сусідні. В результаті, в 1940 році селище *Parapara* займала територію близько 2000 га [11, с. 109].

Цікавим видається, на нашу думку, той факт, що в історії прийняття тієї чи іншої попередньої назви селища її новими жителями, в деяких випадках спостерігається протилежний процес, коли німецький ойконім переходить "до рук" його нових іншомовних мешканців. Яскравим прикладом цього є назва *Mariensfeld*, яку залишили собі нові жителі-українці колишнього селища німців, які покинули його територію через значне підвищення земельних податків при скороченні терміну оренди землі, що, врешті-решт, послабило інтереси фермерів щодо подальшої її культивування та змусило їх шукати інші, більш вигідні щодо орендної плати земельні ділянки. Своєму новому селищу в долині Джалар, вони дали попередню назву *Mariensfeld* [6, с. 157]. У свою чергу, це дає нам змогу відповісти на дослідницьке питання про причини появи в сусідніх Аккерманському та Бендерському уїздах Бессарабської губернії однакових ойконімів (*Blümental*, *Elenental* та ін.).

На долю топонімів німецьких колоній Південної Бессарабії, як і на долю самих німецьких переселенців, випало чимало труднощів, пов'язаних, насамперед, з мовними процесами їх соціокультурної адаптації в умовах багатонаціонального краю. За нашими підрахунками, з 324 німецьких населених пунктів Бессарабської губернії, списку В. Ф. Дизендорфа [2], німецькомовними топонімами, окрім зазначених у роботі, є: *Alexandental*, *Alexanderfeld*, *Benkendorf*, *Peterwunsch*, *Hermannsohn*, *Ginzburgdorf*, *Hirtenheim*, *Danielsfeld*, *Josefsdorf*, *Karlstal*, *Karlsfeld*, *Lermanstal*, *Marasliensfeld*, *Mathildensfeld*, *Jakobstal*, *Eichendorf*, *Eigengut*, *Eigenheim*, *Ebenfeld*, *Fürstenfeld*, *Friedrichsfeld*, *Friedrichsdorf*, *Sofiental*, *Seimental*, *Rosensfeld*, *Reulingen*, *Peterstal*.

Висновки. Таким чином, топоніміка німецьких колоній Південної Бессарабії визначається особливою мовною специфікою, як з точки зору зовнішньої форми одиниць-ойконімів, так і їх внутрішньої форми, що імпліцитно містить багату інформацію лінгвокультурологічного характеру.

Основна частина топонімічного корпусу ойконімів німецьких поселень у Південній Бессарабії представлена найменуваннями чотирьох типів: числівниковими, географічними назвами-дублерами, назвами іншомовного походження, відантропонімічними та відапелятивними назвами. Щодо останніх, то вони потребують наших подальших мовних пошуків з метою підтвердження робочої гіпотези нашого дослідження, суть якої полягає в тому, що "національність слова-топоніма визначає його внутрішня форма, яка зберігає все найкраще в багатовіковій історії його творця".

Література

1. Бессарабия. Географический, исторический, статистический, экономический, этнографический, литературный и справочный сборник / Под ред. П. А. Крушевана. – М., 1903. – 457 с.
2. Немецкие населенные пункты в Российской империи : География и население. Справочник / Сост. В. Ф. Дизендорф. – М. : Общественная академия наук российских немцев. – 2006.
3. Baumann, Arnulf. Unsere Vorfahren : Entwicklungshelfer // Heimat-Kalender, 1980. – S. 21-28.
4. Gäckle, Herbert. Geschichte der Gemeinde Alt-Posttal (Bessarabien). Herausgegeben vom Alt-Posttaler Heimatausschuß zum 160. Jahrestag der Gründung der Gemeinde 1823-1983. – 1028 S.
5. Häfner, Hugo. Lebensraum Bessarabien // Heimat-Kalender, 1983. – S. 30–72.
6. Häfner, Hugo. Lebensraum Bessarabien // Heimat-Kalender, 1987. – S. 153–184.
7. Hetting, Otto. Zur Erinnerung an Neu-Posttal, gegründet 1864 // Heimat-Kalender, 1984. – S. 46– 53.
8. Kelm, Edwin. 150 Jahre Friedenstal // Heimat-Kalender, 1984. – S. 37–42.
9. Kludt, Wilhelm. Die deutschen Kolonisten in Bessarabien in ihrem sittlichen und religiösen Zustande. Bis zum Jahre 1861. – Odessa, 1900. – 69 S.
10. Krüger, Otto Küster. Chronik der Gemeinde Glückstal Kreis Soroka, zu ihrem 10-jährigen Bestehen (1929-1939) // Heimat-Kalender, 1991. – S. 23–30.
11. Müller Edwin. Zur Erinnerung an Parapara, das südlichste deutsche Dorf Bessarabiens. – Heimat-Kalender, 1986. – S. 108–112.
12. Schmidt, Ute. Die Deutschen aus Bessarabien. Eine Minderheit aus Südosteuropa Ostsüdeuropa (1814 bis heute). – Böhlau Verlag GmbH & Cie, Köln, 2004. – 600 S.
13. Winkler-Lütze, Ella. Meine Freundin Tanja und andere Erinnerungen. – Waiblingen, 1984. – 192 S.